

Brev om taktikken

Første brev EN VURDERING AV DEN NÅVÆRENDE SITUASJON

(Utdrag)

Marxismen krever at vi foretar den mest nøyaktige og objektive kontrollerbare analyse av forholdet mellom klassene og de konkrete særegenheter ved enhver historisk situasjon. Vi bolsjeviker har alltid trofast forsøkt å oppfylle dette kravet, som er absolutt nødvendig for en vitenskapelig begrunnelse av politikken.

«Vår lære er ikke et dogme, men en ledetråd til handling,» sa Marx og Engels alltid, og de gjorde med rette narr av etterplapring og blott og bar gjentakelse av «formler», som i beste fall bare kan gi et omriss av de alminnelige oppgaver som nødvendigvis må modifiseres av de konkrete økonomiske og politiske forhold i hver enkelt fase i den historiske prosess.

Hva er da de nøyaktige fastslått objektive kjensgjerninger som det revolusjonære proletariats parti i dag må la seg lede av når det skal definere oppgavene og formene for sin virksomhet?

Både i mitt første «Brev fra det fjerne» («Den første etappe i den første revolusjonen»), offentliggjort i «Pravda», nr. 14 og 15, 21. og 22. mars 1917, og i mine teser definerer jeg som «det særegne ved den nåværende situasjon i Russland» den kjensgjerning at den er en overgangsperiode fra den første etappe i revolusjonen til den andre. Og jeg fant derfor at den grunnleggende parolen, «dagens oppgave», i dette øyeblikk må være: «Arbeidere, dere har vist underverker av proletarisk heltemot, folkets heltemot, i borgerkrigen mot tsarismen.

Dere må vise underverker av organisasjon, organisering av proletariatet og hele folket, for å rydde veien til deres seier i annen etappe av revolusjonen.» («Pravda», nr. 15.)

Hva består første etappe i?

I overføringen av statsmakten til borgerskapet.

Før revolusjonen i februar-mars 1917 var statsmakten i Russland i hendene på en gammel klasse, nemlig den føydale landadelen med Nikolai Romanov i spissen.

Nå, etter revolusjonen, er makten i hendene på en annen klasse, en ny klasse, nemlig borgerskapet.

Overføringen av statsmakten fra en klasse til en annen er det første, det grunnleggende tegn på en revolusjon, både i den strengt vitenskapelige og den praktisk politiske betydning av dette begrepet.

I denne utstrekning er den borgerlige eller borgerligdemokratiske revolusjon i Russland fullført.

På dette punkt hører vi ropet fra motsigerne, de som så gjerne kaller seg «gamle bolsjeviker». Hevder ikke vi bestandig, sier de, at den borgerlig-demokratiske revolusjon bare fullføres ved «proletariatets og bøndenes revolusjonært demokratiske diktatur»? Er agrarrevolusjonen, som også er en borgerlig-demokratisk revolusjon, blitt fullført? Er det ikke tvert imot en kjensgjerning at den ikke engang er begynt?

Mitt svar er: De bolsjevikiske paroler og ideer i sin alminnelighet er blitt fullt ut bekreftet av historien, men konkret har tingene artet seg annerledes enn vi kunne ha ventet (enn noen kunne ha ventet): de er mer originale, mer særegne, mer forskjelligartet.

meningsløst å gjenta en utenat lært formel, istedenfor å studere særegenhetene ved en ny og levende virkelighet.

Hvis vi ignorerte eller glemte denne kjensgjerning, ville vi likne på de «gamle bolsjeviker» som mer enn en gang har spilt en så bedrøvelig rolle i vårt partis historie, ved meningsløst

å gjenta en utenat lært formel, istedenfor å studere særegenhetene ved en ny og levende virkelighet.

«Proletariatets og bøndenes revolusjonært demokratiske diktatur» er alt blitt til virkelighet i den russiske revolusjon, for denne «formelen» forutser bare et forhold mellom klasser og ikke en konkret politisk institusjon som realiserer dette forholdet, dette samarbeidet. «Arbeider- og soldatsovjetene» – det er «proletariatets og bøndenes revolusjonært demokratiske diktatur» som alt er realisert av livet.

Denne formelen er alt foreldet. Utviklingen har overført den fra formelens rike til virkelighetens rike, gitt den kjøtt og blod, konkretisert og derved modifisert den.

På dagsorden står nå en annen, ny oppgave: å gjennomføre en sprengning mellom de proletariske (antiforsvarsinnstilte, «internasjonalistiske», «kommunistiske, som er for overgang til kommunen) elementer innenfor dette diktaturet og de små eiendomsbesittere eller småborgerlige elementer (Tsjkheidse, Tsereteli, Steklov, de sosialrevolusjonære og alle slags andre revolusjonære forsvarsvenner, som er motstandere av utviklingen henimot kommunen og tilhengere av å «støtte» borgerskapet og den borgerlige regjering).

Den som nå bare taler om «proletariatets og bøndenes revolusjonært demokratiske diktatur», han er akterutseilt, han har derfor i virkeligheten gått over til småborgerskapet mot den proletariske klassekamp, han fortjener å innlemmes i arkivet for «bolsjevikiske» førrevolusjonære oldsaker (som en kan kalle: det, «gammelbolsjevikiske» arkiv).

en marxist må ta hensyn til det levende liv, til de eksakte kjensgjerninger i virkeligheten, og ikke fortsette å hake seg fast i en teori fra i går

Proletariatets og bøndenes revolusjonært demokratiske diktatur

er alt virkeliggjort, men på en overmåte original måte, med en rekke ytterst viktige modifikasjoner. Jeg skal komme inn på dem særskilt i et av mine neste brev. For øyeblikket er det nødvendig å innse den ubestridelige sannhet at en marxist må ta hensyn til det levende liv, til de eksakte kjensgjerninger i virkeligheten, og ikke fortsette å hake seg fast i en teori fra i går, som i likhet med alle teorier i beste fall bare skisserer det viktigste og generelle og bare nærmer seg til å omfatte livet i all dets mangfoldighet.

«Teorien, min venn, er grå, men grønt er livets evige tre.»

«Teorien, min venn, er grå, men grønt er livets evige tre.» Den som vedblir å stille spørsmålet om «fullføringen» av den borgerlige revolusjon på den gamle måten, ofrer den levende marxisme til den døde bokstav.

Ifølge den gamle synsmåten kan og må proletariatets og bøndenes herredømme, deres diktatur, komme etter borgerskapets herredømme.

Men i det virkelige liv har det alt gått på *en annen måte*: en ytterst original, ny og hittil ukjent sammenfletning av det ene og det andre. Side om side, på en og samme tid består både borgerskapets herredømme (Lvovs og Gutsjkovs regjering) proletariatets og bøndenes revolusjonært demokratiske diktatur, som frivillig overlater makten til borgerskapet, frivillig forvandler seg til et vedheng til dette.

For en må ikke glemme at i Petrograd er makten faktisk i hendene på arbeiderne og soldatene: den nye regjeringen bruker ikke og kan ikke bruke vold mot dem, for det fins intet politi, ingen hær atskilt fra folket, ingen embetsstand som står allmektig over folket. Dette er en kjensgjerning, og det er akkurat en slik kjensgjerning som er karakteristisk for en stat av Pariskommunens type. Denne kjensgjerningen passer ikke inn i de gamle skjemaene. En må forstå å tillempe skjemaene etter kjensgjerningene, istedenfor å gjenta nå meningsløse ord

om et «proletariatets og bøndenes diktatur» i sin alminnelighet.

For å illustrere spørsmålet bedre vil vi gripe det an fra en annen synsvinkel.

En marxist må ikke forlate det faste grunnlag som en analyse av klasseforholdene gir. Borgerskapet har makten. Men er ikke massen av bøndene også et borgerskap, bare av et annet lag, en annen art, en annen karakter? Hvorav følger det at dette laget ikke kan komme til makten og dermed «fullføre» den borgerlig-demokratiske revolusjon? Hvorfor skulle det være umulig?

Slik resonnerer de gamle bolsjevikene ofte.

Jeg svarer at det er fullt ut mulig. Men når en marxist skal vurdere en gitt situasjon, må han ikke gå ut fra det mulige, men fra det virkelige.

Og virkeligheten viser oss den kjensgjerning at fritt valgte soldat- og bondedeputerte fritt går inn i den andre, parallelle regjeringen og fritt supplerer, utvikler og fullstendiggjør den. Og like fritt overlater de makten til borgerskapet – en foreteelse som slett ikke «strider mot» marxismens teori, for vi har alltid visst og mer enn en gang framholdt at borgerskapet ikke hevder seg bare med makt, men også i kraft av den manglende klassebevissthet, tregheten, kuetheten og mangelen på organisasjon hos massene.

Ansikt til ansikt med denne dagens virkelighet er det rett og slett latterlig å snu ryggen til kjensgjerningene og snakke om «muligheter».

Det er mulig at bøndene kommer til å ta all jord og hele makten. Så langt fra å glemme denne muligheten begrenser jeg ikke min horisont utelukkende til dagen i dag, men formulerer agrarprogrammet bestemt og nøyaktig under hensyntaken til den nye foreteelsen: den dypere splittelsen mellom landarbeiderne og de fattige bøndene på den ene side og de velstående bøndene på den andre.

Men også noe annet er mulig: det er mulig at bøndene kommer til å høre på rådene fra det småborgerlige sosialrevolusjonære parti, som har bukket under for borgerskapets innflytelse, har gått over til fedrelandsforsvaret og anbefaler å vente til den konstituerende forsamling, trass i at ikke engang tidspunktet for dens sammenkalling er fastsatt ennå.

(For å unngå mistolking av mine ord vil jeg foregripe og si med en gang at jeg ubetinget er for at sovjetene av landarbeidere og bønder øyeblikkelig overtar all jord. Men de bør selv holde den strengeste orden og disiplin og ikke tillate den minste skade på maskiner, bygninger eller buskap, og ikke i noe tilfelle desorganisere jordbruket og kornproduksjonen, men utvikle dem, for soldatene trenger dobbelt så mye brød, og folket skal ikke sulte.)

Det er mulig at bøndene kommer til å opprettholde og fortsette sin handel med borgerskapet, den handelen som de nå har sluttet gjennom sovjetene av arbeider- og soldatdeputerte ikke bare formelt, men også faktisk.

Mange ting er mulige. Det ville være en stor feil å glemme agrarbevegelsen og agrarprogrammet. Men det ville være en like stor feil å glemme virkeligheten, og virkeligheten avslører den kjensgjerning at det eksisterer en avtale, eller – for å bruke et mer nøyaktig, mindre juridisk, mer klassemessig-økonomisk uttrykk – et classesamarbeid mellom borgerskapet og bøndene.

Men denne kjensgjerningen opphører å være en kjensgjerning når bøndene skiller lag med borgerskapet og tar jorden og makten trass i borgerskapet. Det vil bli en ny etappe i den borgerlig-demokratiske revolusjon, som vi skal komme inn på særskilt.

En marxist som på grunn av muligheten av en slik etappe i framtida glemmer sine plikter i dag, da bøndene holder på å forlike seg med borgerskapet, ville bli forvandlet til en

småborger. For han ville i praksis formane proletariatet til å ha tillit til småborgerskapet («småborgerskapet, bøndene, må skille lag med borgerskapet mens den borgerlig-demokratiske revolusjon ennå er i gang»). På grunn av «muligheten» for en så behagelig og herlig framtid, hvor bøndene ikke ville være borgerskapets haleheng, hvor de sosialrevolusjonære, Tsjkheidse, Tsereteli & Co. ikke ville være et haleheng til den borgerlige regjering – på grunn av «muligheten» for en så behagelig framtid ville han glemme den ubehagelige nåtiden, hvor bøndene fremdeles danner et haleheng til borgerskapet og de sosialrevolusjonære og sosialdemokratene ikke har oppgitt rollen som tilheng til den borgerlige regjering, Hans majestet Lvovs opposisjon.

Den hypotetiske person ville likne på en sukkersøt Louis Blanc eller en søtladen kautskyaner, men ikke på en revolusjonær marxist.

Men står vi ikke i fare for å bukke under for subjektivisme, å ønske å «hoppe over» den borgerlig-demokratiske revolusjon – som ikke er fullført ennå og som ennå ikke har uttømt bondebevegelsen – til den sosialistiske revolusjon?

Jeg ville vært truet av denne faren om jeg hadde sagt: «Ingen tsar og en arbeiderregjering.» Men jeg har ikke sagt det, jeg har sagt noe annet. Jeg har sagt at det ikke kan være noen annen regjering (bortsett fra den borgerlige) i Russland enn en regjering av sovjetene av arbeider-, landarbeider-, soldat- og bondedeputerte. Jeg har sagt at makten i Russland nå bare kan gå over fra Gutsjkov og Lvov til disse sovjetene. Og faktum er at det er bøndene som dominerer i disse sovjetene, det er soldatene som dominerer – det er småborgerskapet som dominerer, for å bruke et vitenskapelig, marxistisk uttrykk, en klassekarakteristikk og ikke et dagligtale- eller spissborgeruttrykk eller en yrkesmessig betegnelse.

I mine teser forsikret jeg meg absolutt mot enhver overhopping av den bondebevegelsen eller småborgerlige benevnelsen i det

hele tatt som ennå ikke har overlevd seg selv, mot enhver lek med «maktøvertakelse» av en arbeiderregjering, mot enhver art av blanquistisk eventyrpolitikk, for jeg viste direkte til Pariskommunens erfaring. Og som vi vet og som det utførlig ble påvist av Marx i 1871 og av Engels i 1891, utelukker denne erfaringen absolutt blanquismen, garanterer absolutt flertallets direkte, umiddelbare og ubetingede herredømme og massenes aktivitet bare i den utstrekning flertallets egen aksjon er bevisst.

I tesene reduserte jeg med den største bestemthet spørsmålet til en kamp om innflytelsen innenfor sovjetene av arbeider-, landarbeider-, soldat- og bondedeputerte. For ikke å' la det være en skygge av tvil i så henseende understreket jeg to ganger i tesene nødvendigheten av tålmodig og iherdig «opplysningsarbeid» «tilpasset etter massenes *praktiske* behov».

Uvitende personer eller renegater fra marxismen som herr Plekhanov kan rope anarkisme, blanquisme osv. Men de som virkelig ønsker å tenke og lære, kan ikke unngå å skjønne at blanquisme betyr et mindretalls maktøvertakelse, mens sovjetene av arbeider-, landarbeider-, soldat og bondedeputerte vitterlig er folkeflertallets direkte og umiddelbare organisasjon. Arbeid som går ut på kamp for å vinne innflytelse innenfor disse sovjetene, kan ikke, kan umulig forville seg ut i blanquismens sump. Heller ikke kan det forville seg ut i anarkismens sump, for anarkismen forneker nødvendigheten av en stat og en statsmakt i *overgangsperioden* fra borgerskapets herredømme til proletariatets herredømme, mens jeg, med en tydelighet som utelukker enhver mulighet for misforståelse, forsvarer nødvendigheten av en stat i denne perioden, og i samsvar med Marx og erfaringen fra Pariskommunen ikke den vanlige borgerlig parlamentariske stat, men en stat uten stående hær, uten et politi i motsetning til folket, uten en embetsstand som står over folket.

Når herr Plekhanov i sin avis «Jedinstvo» skriker opp om at dette er anarkisme, leverer han – bare enda ett bevis på sitt brudd med marxismen. På min utfordring i «Pravda» (nr. 26) at han må fortelle hva Marx og Engels lærte i spørsmålet om staten i 1871, 1872 og 1875, er herr Plekhanov nødt og vil bli nødt til å svare med taushet om spørsmålets kjerne for isteden å komme med skrik, slik det rasende borgerskap har for skikk.

Den forhenværende marxist herr Plekhanov har vist seg fullstendig ute av stand til å forstå den marxistiske lære om staten. For resten er spirene til denne manglende forståelse merkbar også i hans tyske brosjyre om anarkismen.

April 1917.